

In 'Dichter bij het werk' interviewt dichter Henry Sepers dichters over hun werk, of een specifiek deel daarvan. www.henrysepers.nl

Geachte meneer Veldwijk

Naomi Grant (voorheen Veldwijk, 1989) is spoken-worddichter. Zij heeft onder meer opgetreden in het Stedelijk Museum, de Amsterdamse Stadsschouwburg en op Radio 3FM. Verder gaf ze cursussen creatief schrijven en doet onder meer voice-overs. Ze is de auteur van *Queer in het licht* (2021), waarin zij rolmodellen beschrijft in de LHBTIQ+-gemeenschap. Het is een pleidooi voor inclusiviteit. Teksten van haar zijn opgenomen in de bloemlezing *Hardop, spoken word in Nederland*, samengesteld door Babs Gons (2019).

Naomi Grant woont in een rustige buitenwijk in de omgeving van Rotterdam. Bijna een jaar geleden is ze verhuisd, omdat ze de hoofdstad te druk en onrustig vond worden. Ze ontvangt me in haar woonkamer met uitzicht op een grasveld 'waar soms wat kinderen spelen, verder gebeurt er niks'. In spoken word speelt de grote stad echter een belangrijke rol, de beweging is ontstaan uit de hiphopcultuur van New York. Het is geen rap: rapteksten volgen het ritme van de muziek, spoken-wordartiesten laten zich hooguit begeleiden door muziek. 'Sommige hiphoppers konden misschien gewoon niet zo goed rappen, of wilden het anders doen en hebben daarom de muziek weggelaten en hun eigen ritme en flow gecreëerd,' zegt ze. De relatie met de zwarte straatcultuur heeft er misschien voor gezorgd dat deze poëzievorm opvallend vaak beoefend wordt door mensen van kleur.

Wat spoken word extra interessant maakt, is dat het zo'n vitale beweging is in de moderne poëzie. Terwijl 'papieren' dichters moeizaam een publiek kunnen vinden, worden

spoken-wordavonden, zoals die bijvoorbeeld in Paradiso zijn gehouden, heel goed bezocht. Ook hebben de optredens van Amanda Gorman bij de inauguratie van Biden en van Amara van der Elst bij de 4 mei-herdenking op de Dam in Amsterdam het genre in de schijnwerpers gezet.

Wat is volgens jou het grootste verschil tussen spoken word en traditionele poëzie?

Bij een traditionele dichter is de tekst af zodra die op papier staat. Bij mij komt de tekst pas tot leven als ik optreed. Ik wil dat mijn boodschap helder overkomt. Het publiek moet direct begrijpen wat ik bedoel. Het is niet aan de toehoorder om de tekst te interpreteren, met mijn voordracht geef ik aan hoe het gedicht beleefd moet worden. Daarbij gebruik ik middelen als ritme, intonatie, stemmodulaties. Ik wil de mensen raken, direct contact met ze hebben.

Je hebt dus een missie, je wil een boodschap overbrengen.

Zeker. Ik spreek graag over dingen waar veel mensen niet

© COLIN HILL

over willen of durven praten. Zo probeer ik ze aan het denken te zetten. Mijn drie belangrijkste thema's zijn inclusiviteit en racisme, seksualiteit en mentale gezondheid. Als het gaat over racisme, zijn er altijd mensen die zich ongemakkelijk voelen bij wat ik zeg. En dan heb ik het niet alleen over het witte deel van het publiek. Zolang dat ongemak er is, vind ik dat erover gesproken moet worden. Als ik iets over mentale gezondheid zeg, dan hoop ik met mijn woorden anderen te

Wat is spoken word?

Bij spoken word is de voordracht van het gedicht net zo belangrijk als de tekst. Of, zoals Babs Gons het in *Hardop* formuleert: 'Spoken Word is de kunst om woorden van het papier te halen en ze tot leven te brengen (...) is bam, in your face'. Poëtische middelen als ritme, herhaling en allerlei soorten van rijm ondersteunen de performance.

kunnen helpen die zelf niet over de taal beschikken om uiting te geven aan hun gevoelens. Ik ben zelf depressief geweest en als ik mijn teksten daarover op het podium bracht, bedankten mensen me na afloop omdat ze zich in mijn woorden herken- den. Hetzelfde geldt voor het thema seksualiteit. Ik vertel over mijn queer zijn. In de zwarte gemeenschap ligt dat nog wat moeilijker dan in de witte. Ze zeggen: zwart kan al een obstakel zijn, lesbisch of homo komt er dan nog bij, ik heb dus liever niet dat mijn zoon of dochter zo is. Ik vind het erg belangrijk dat iedereen zichzelf kan zijn en daarvoor wil ik met mijn woorden de ruimte scheppen. Heb je moeite met mijn seksuele voorkeur, prima, maar laat mij leven zoals ik wil. Ik laat jou ook in je waarde.

Is dat de reden dat je schrijfcursussen bent gaan geven? Om anderen ook het instrument in handen te geven om hun gevoelens te uiten?

Ja. Ik heb lessen creatief schrijven gegeven op middelbare scholen. Er zijn zoveel manieren om je op een speelse manier te uiten, maar die worden te weinig aangeboden. Ik heb ze zelf in ieder geval in mijn schooltijd gemist. Ik wilde de leerlingen leren hoe ze hun verhaal kwijt kunnen. Hetzelfde wilde ik bereiken bij de studenten van Crea, het creativiteitscen- trum van de Universiteit van Amsterdam. Ik liet ze persoonlijke teksten schrijven. Ik wil misschien wel mensen 'helen', ik heb ook een cursus therapeutisch schrijven gevolgd en ben counselor.

Zijn er instrumenten die je kunt aanreiken om mensen beter te laten schrijven?

Ik ben niet zo bezig met de techniek. Ik wil er vooral op wij- zen dat het Nederlands zo'n rijke taal is. De beeldspraak die je kunt gebruiken is onuitputtelijk. Je kunt op talloze manie- ren spelen met rijm. Bestudeer de verschillende dichtvormen. Je hoeft ze niet allemaal toe te passen, maar ze kunnen je wel inspireren. De haiku bijvoorbeeld heeft een vaste vorm. Iets daarvan kan ik ook in mijn spoken-wordtekst gebruiken. Dat is het mooie van het genre: daarin worden al die vormen door elkaar gebruikt. Ik raad ook aan om steeds op zoek te gaan naar synoniemen, lees eens een tijdje in het woordenboek, je zult er versteld van staan wat je allemaal tegenkomt dat je nog niet kende. En experimenteer, speel met de taal. Zo heb ik mezelf eens de opdracht gegeven een tekst met zoveel mogelijk alliteraties te schrijven.

>

‘Het is **niet aan de toehoorder** om de tekst te interpreteren, met mijn voordracht **geef ik aan hoe het gedicht beleefd moet worden.**’

Tot voor kort heette je Naomi Veldwijk. Je hebt je achternaam officieel laten wijzigen in Grant. Uit je gedicht Geachte meneer Veldwijk blijkt dat Veldwijk een koloniale naam is. Heeft die verandering daarmee te maken?

Nee, Grant is de naam van mijn moeder en ik ben alleen bij haar opgegroeid. Vandaar. Mijn vader was afwezig en de familieleden met wie ik omga heten Grant. Ik hoor bij ze en wil daarom ook hetzelfde heten als zij. Grant is waarschijnlijk ook een koloniale naam, overigens. Ik heb Surinaamse wortels. Na afschaffing van de slavernij kregen de tot slaaf gemaakten vaak de naam van de slavenhouder of van de plantage waarop ze hadden gewerkt.

In je gedicht Geachte meneer Veldwijk spreek je een negentiende-eeuwse slavenhouder met die naam aan en confronteert hem in de vorm van een brief met wat hij heeft gedaan. Heeft deze Egbert Veldwijk werkelijk bestaan?

Jazeker. Ik was gevraagd om een gedicht voor te dragen op Ketikoti (de nationale viering van de afschaffing van de slavernij op 1 juli, HS). Net in diezelfde tijd werden de slavenregisters in Nederland digitaal beschikbaar gemaakt. Ik ging daarin snuffelen en was nieuwsgierig of er iemand met mijn eigen naam - toen nog Veldwijk - in voorkwam. Dat bleek het geval. In het register staan echter enkel droge feiten en getallen. Zoals dat hij stukjes schreef voor de krant en ook de ‘slavenboekhouding’ van andere plantage-eigenaren bijhield. Wat ik te weten kwam, moest ik aanvullen met mijn fantasie. Wie was die man? Hoe dacht hij, wat voelde hij? Ik ging op zoek naar de mens achter deze informatie.

Het is een confronterende tekst. In regel 7 schrijf je: ‘Egbert. Vind je het erg als ik je Egbert noem? Bij je voornaam?’ Je trekt deze ‘grote meneer’ daarmee als het ware van zijn sokkel.

Ja. Ik stel hem vragen. Had hem het liefst recht in de ogen willen kijken. Het is frustrerend dat ik niet met zekerheid kan zeggen: hij was een slechte man. Bij onze tijd past het om zulke mensen als slecht te zien. Het zou alles makkelijker maken. Maar ik weet het niet. Misschien had hij best zijn lieve kanten. Iedereen is het product van zijn tijd, ook hij. Ik vroeg me af of hij empathie had, iets voelde bij de geboorte van een

kind dat hij misschien zelf had verwekt bij een jong meisje. Heeft hij de bevalling gezien? Was hij ontroerd door de aanblik van de baby?

‘Uit jouw vingers kwamen alleen maar voornamen’, zeg je. Je somt veel van die namen op, en vraagt je af of Egbert nog weet over wie je het hebt.

Door hun namen te noemen, maak ik ze weer menselijk. Het is een ode. Ze zijn, zoals ik zeg, van dezelfde stof gemaakt als meneer Veldwijk. In die tijd werden tot slaaf gemaakten niet als mens gezien maar als product. Op onze scholen wordt hier nog zo weinig over verteld. Maar het is een geschiedenis die we delen. We moeten het erover hebben.

Je ondertekent met je (toenmalige) eigen naam. ‘Hoogachtend, Veldwijk, Naomi.’ Dat komt hard aan. Je creëert een band met hem en daarin klinkt meteen ook een verwijf door.

Slavenhouders verwekten nogal eens een kind bij een van de tot slaaf gemaakte vrouwen. Hij zou een voorvader van me kunnen zijn. Zoals in het gedicht staat, werd op 17 februari 1863 een jongetje geboren dat de naam Veldwijk kreeg. Precies 126 jaar later werd ik zelf geboren. ‘Was jouw zoon, Hendrik-Jan, de vader, Egbert?’ vraag ik. ‘Is de reis van je naam daar, op jouw plantage in Suriname, begonnen?’ Er zijn overeenkomsten tussen hem en mij. Hij schreef stukjes voor de krant, ik schrijf ook. Hij noteerde alles met de pen, dat doe ik ook nog steeds. Het intrigeert me. Als die bloedlijn klopt, waren er dan meer schrijvers in mijn familie? Hoe werkt erfelijkheid? Wie was hij? Wat zegt dat over mij? ■

In deze rubriek staat normaal het besproken gedicht afgedrukt. Dit keer kan dat niet. Bij spoken word maakt de voordracht een essentieel onderdeel uit van de tekst. Daarom is hier een link naar een geluidsopname van Geachte meneer Veldwijk: poeziebus.bandcamp.com/track/geachte-meneer-veldwijk-po-ziebus

Als je Naomi ook wil zien optreden (met andere gedichten), dan kun je terecht op YouTube:

youtube.com/watch?v=IVoMBICQkjY

youtube.com/watch?v=O8f-hn-6D08

Je kunt deze links ook terugvinden op Schrijven Online.